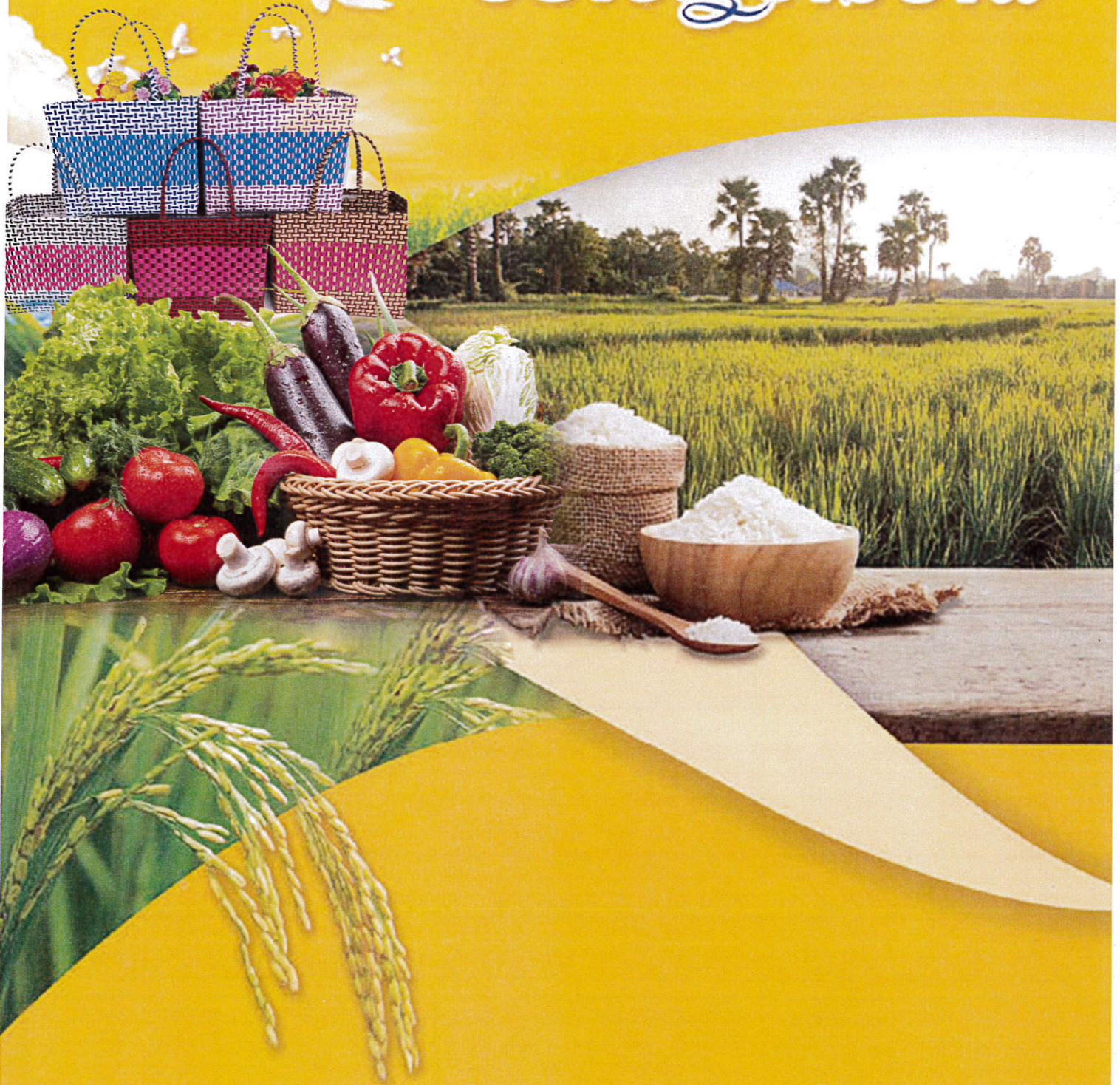

องค์ความรู้และภูมิปัญญา ของ ปราสาทข้าวบ้าน

จัดทำโดย งานพัฒนาชุมชน

สำนักปลัด เทศบาลตำบลหลวงเหนือ อำเภอองาว จังหวัดลำปาง

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประชาชน เด็กและเยาวชน ให้เกิดการ เรียนรู้และการสร้างอาชีพเพื่อให้เกิดรายได้ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒(กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๒ หน้า ๒) บัญญัติไว้ว่า ในกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของ สังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรทาง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ความสำคัญและการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นในสถานศึกษา การ เรียนรู้ตามอัธยาศัยของผู้ที่สนใจ เป็นเรื่องที่รัฐบาลทุกสมัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และในแผนการศึกษา แห่งชาติมีนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงานที่มุ่งเน้นวัตถุประสงค์ให้พัฒนาคนอย่างรอบด้าน สร้าง สังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเป็นฐานในการ พัฒนาสังคม คุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้

งานพัฒนาชุมชน สำนักปลัด เทศบาลตำบลหลวงเหนือ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการ เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้จัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหลวงเหนือ เพื่อใช้ เป็นข้อมูลในการค้นหาผู้ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นับวันจะเลือนหายจากท้องถิ่นไป จึงต้องมีการ จัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านเก็บไว้ให้ผู้สนใจที่จะศึกษากับปราชญ์ชาวบ้านในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อไป

งานพัฒนาชุมชน สำนักปลัด
เทศบาลตำบลหลวงเหนือ

ปราชญ์ชาวบ้าน/ คัดังปัญญา

ตำบลหลวงเหนือ

ด้านการเกษตร

นายเมธี ปิมแปง
กำนันตำบลหลวงเหนือ

ประวัติส่วนตัว

นายเมธี ปิมแปง อายุ ๕๘ ปี
อยู่บ้านเลขที่ ๑๐๗ หมู่ที่ ๒
ตำบลหลวงเหนือ อำเภองาว
จังหวัดลำปาง

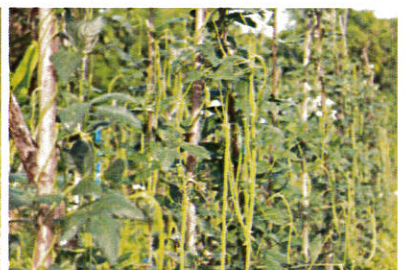
สำเร็จการศึกษาระดับชั้น
ม.ปลาย (มศ.๔-๕ หรือ ม.๔-๖
หรือ ปวช.)

ปัจจุบันประกอบอาชีพ เกษตร-
ทำนา

องค์ความรู้ด้านการเกษตร

นายเมธี ปิมแปง เป็นบุคคลสำคัญที่ได้ส่งเสริมให้ชุมชนและคนในชุมชนได้ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาโดยตลอด ด้วยการทำเป็นตัวอย่างในเรื่องการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำความรู้ที่ได้ไปบอกต่อในชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้รู้จักการอุดรูรั่วของตนเอง ค่อยเป็นค่อยไปจากเล็กไปหาใหญ่ มีขันติ วิริยะ สัจจะ ก็จะทำให้งานทุกอย่างสำเร็จ รวมถึงได้ส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักการปลูกพืชหมุนเวียน ตามฤดูกาล เช่น ข้าว กระเทียม ข้าวโพด และผักผลไม้ระยะสั้นที่สามารถเก็บขายได้ตามฤดูกาล

รูปภาพประกอบ

นายไว ต่ายพูล

ประวัติส่วนตัว

นายไว ต่ายพูล อายุ ปี ๖๘
ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๖
ม.๑ ตำบลหลวงเหนือ อำเภองาว
จังหวัดลำปาง

โทรศัพท์ : ๐๘๑๗๘๔๙๘๗๖

สำเร็จการศึกษาระดับชั้น
ม.ต้น (มศ.๑-๓ หรือ ม.๑-๓)

ปัจจุบันประกอบอาชีพ
เกษตร-ทำนา

ผลงาน

- วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกพืชผักปลอดสารพิษ หมู่ที่ ๑ บ้านสบแหง
- ศูนย์การเรียนรู้ผักปลอดสารพิษ อำเภองาว
- เกษตรกรตัวอย่าง ระดับอำเภองาว

ปราชญ์ชาวบ้าน / คดีงปัญญา

ตำบลหลวงเหนือ

ด้านผักปลอดสารพิษ

องค์ความรู้ด้านผักปลอดสารพิษ

นายไว ต่ายพูล พี่นเพเป็นคนจังหวัดพิษณุโลก ที่บ้านประกอบอาชีพทำนา ต่อมาได้ย้ายมาอยู่กับภรรยา ที่บ้านสบแหงหมู่ที่ ๑.จ.หลวงเหนือ อ.ต ๑ ลำปาง ได้ปลูกพืชปลอดสารพิษ และตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชน ด้านต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่ง เรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เป็นศูนย์ฯ ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

รูปภาพประกอบ

ปราชญ์ชาวบ้าน/คลังปัญญา

ตำบลหลวงเหนือ

ด้านผักปลอดสารพิษ

นายพุ่มวัน รัตนวรรณ

ประวัติส่วนตัว

นายพุ่มวัน รัตนวรรณ
อายุ ๖๕ ปี ปัจจุบันอาศัยอยู่
บ้านเลขที่ ๕๖/๔
ม.๑ ตำบลหลวงเหนือ อำเภองาว
จังหวัดลำปาง

สำเร็จการศึกษาระดับชั้น
ประถมฯ (ป.๔, ป.๗, ป.๖)

ปัจจุบันประกอบอาชีพ
เกษตร-ทำนา

ผลงาน

- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การจัดการ
อาหารชุมชน (ผักปลอดสารพิษ) ตำบล
หลวงเหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง

องค์ความรู้ด้านผักปลอดสารพิษ

เดิมมีอาชีพเกษตรกรรม และมีรายได้ค่อนข้างน้อยแต่รายจ่ายค่า สารเคมี
ยากำจัดศัตรูพืช ค่อนข้างสูงจึงเกิดแรงบันดาลใจคิดทำยากำจัดศัตรูพืชจาก
ธรรมชาติ เพื่อลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ ทำการเกษตรแบบพอเพียง
ตามวิถีชาวบ้าน ใช้แรงงานจากสมาชิกในครอบครัว รู้จักคิดวิเคราะห์ หา
เหตุผล หาสาเหตุ เพื่อแก้ปัญหา โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากร ที่มี
อยู่ในชุมชน ศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ และทดลองปฏิบัติอยู่ตลอดเวลา
ลดการใช้สารเคมี ปรับรูปแบบการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นเกษตร
ผสมผสาน ทำให้ลดต้นทุนการผลิต สามารถพึ่งพาตนเอง จนเป็นแบบอย่าง
ที่ดีให้กับชุมชนนอกจากนี้ยังอาสาช่วยเหลือทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
และสังคม รวมถึงเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ โดยสอนด้วยวิธีลงมือ
ปฏิบัติให้เห็นผลอย่างแท้จริง

รูปภาพประกอบ

ปราชญ์ชาวบ้าน / คัดังปัญญา ตำบลหลวงเหนือ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

นายวัลลภ นนทมาลย์

ประวัติส่วนตัว

นายวัลลภ นนทมาลย์ อายุ ปี ๖๘
ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่
๑๒๗/ ๙ หมู่ที่ ๔ ตำบลหลวงเหนือ
อำเภอองาว จังหวัดลำปาง

สำเร็จการศึกษาระดับชั้น
ปริญญาตรี

ปัจจุบันประกอบอาชีพ
ข้าราชการบำนาญ

ผลงาน

- เลขาธิการวัฒนธรรมอำเภอองาว
- ครูใหญ่โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหลวงเหนือ
- วิทยากรด้านวัฒนธรรม
- คณะกรรมการตัดสิน ด้านวัฒนธรรม

องค์ความรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรม

นายวัลลภ นนทมาลย์ หรือครูวัลลภ เป็นข้าราชการเกษียณอายุราชการ ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง เลขาธิการวัฒนธรรมอำเภอองาว แต่ก่อนได้เป็นครูสอนโรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ สอนวิชาสังคมศึกษา มีความรู้เรื่องประวัติศาสตร์อำเภอองาว และภาษาถิ่นล้านนา ซึ่งหลังจากชีวิตเกษียณอายุราชการ นายวัลลภ นนทมาลย์ ได้เผยแพร่ความรู้ต่างๆ ให้กับผู้ที่สนใจ ไม่ว่าจะสัมภาษณ์ในรายการต่างๆ ในโซเชียลมีเดีย ตลอดจนถึงการเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ในกิจกรรมต่างๆ อีกด้วย

รูปภาพประกอบ

นายเสยลีน แซ่ฟุ้ง

ประวัติส่วนตัว

นายเสยลีน แซ่ฟุ้ง อายุ ปี ๘๓
ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่
๑๐๕/ ๑๑ หมู่ที่ ๕ ตำบลหลวง
เหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง

สำเร็จการศึกษาระดับชั้น
ประถมฯ (ป.๔, ป.๗, ป.๖)

ปัจจุบันประกอบอาชีพ
รับจ้างทั่วไป

ผลงาน

- วิทยากรด้านหัตถกรรมจักสาน

ปราชญ์ชาวบ้าน/ คัดังปัญญา ตำบลหลวงเหนือ ด้านหัตถกรรมจักสาน

องค์ความรู้ด้านหัตถกรรมจักสาน

นายเสยลีน แซ่ฟุ้ง เรียนรู้การจักสานและได้สืบทอดความรู้จากบิดา มารดา อาชีพการจักสาน เป็นอาชีพเสริม หลีกจากเสรีจตุกาลทำนา เมื่อชาวบ้านเสรีจตุกาลทำนา ก็หันมาทำอาชีพจักสานไม้ไผ่ ปัจจุบันอาชีพการจักสานไม้ไผ่ได้สูญหายไปเรื่อยๆ จากชุมชน ไม่ค่อยหลงเหลือให้ลูกๆ หลานๆ ได้ดู จากเหตุผลดังกล่าวข้าพเจ้าจึงได้อนุรักษ์และสืบทอดเจตนารมณ์ของบิดา มารดา ไม่อาชีพดังกล่าวสูญหาย จัดทำเป็นอาชีพเสริมของครอบครัว และสอนลูกหลานให้ทุกคนได้เรียนรู้เพื่ออนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จักสานไม้ไผ่ที่ได้จัดทำขึ้น ได้แก่ เข่ง สุ่ม ฝาชี ขวักใส่มีด กระบุงชาวข้าว เป็นต้น อาชีพจักสานไม้ไผ่ เป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว กล่าวอาชีพดังกล่าวจะหายไปจากหมู่บ้าน อยากให้ลูกๆ หลานๆ เห็นความสำคัญเรียนรู้ สืบทอดวัฒนธรรมให้กับชุมชนของตนเอง จากให้ชุมชนเห็นความสำคัญของอาชีพจักสานไม้ไผ่ วัสดุในท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แทน วัสดุพลาสติก การประกอบอาชีพต้องมีคุณธรรมในการทำงาน ผลงานที่ออกมา หรือเขานำไปใช้จะต้องมีคุณภาพ

รูปภาพประกอบ

ปราชญ์ชาวบ้าน/ คัดังปัญญา ตำบลหลวงเหนือ

ด้านงานนายศรี งานใบตอง

นางประภาศรี ขวัญทอง

ประวัติส่วนตัว

นางประภาศรี ขวัญทอง อายุ ๖๘ ปี ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๒๐๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลหลวงเหนือ อำเภองาว จังหวัดลำปาง

สำเร็จการศึกษาระดับชั้น ประถมฯ (ป.๔, ป.๗, ป.๖)

ปัจจุบันประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป

ผลงาน

- วิทยากรดำเนินงานดอกไม้ใบตอง
- ครู ก โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหลวงเหนือ

องค์ความรู้ด้านงานนายศรี งานใบตอง

นางประภาศรี ขวัญทอง ได้ศึกษางานประดิษฐ์ดอกไม้ใบตองจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภาคเหนือที่มีมาช้านาน ใช้ในงานพิธีต่าง ๆ ในสมัยก่อน นางประภาศรีได้ไปช่วยงานใบตองประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้ในงานพุทธศาสนา จากการชักชวนจากผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน โดยใช้ส่วนประกอบของต่าง ๆ ของต้นกล้วย เช่น ใบกล้วยและกาบกล้วยมาประดิษฐ์เป็นบายศรี กระถางดอกไม้ กระถางลอย พานพุ่ม แจกันดอกไม้ ล้วนมาจากสิ่งที่สามารถสูญสลายได้เองตามธรรมชาติ โดยการใช้การครุพักลักจำและการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเข้าฝึกอบรมด้านฝีมืออาชีพ แม้ว่าในปัจจุบันนี้ กระแสทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย แต่งานประดิษฐ์จากใบตองเหล่านี้ก็ยังได้รับการสืบทอด และสืบสานงานฝีมือในแขนงนี้ให้คงอยู่สืบไป

รูปภาพประกอบ

ปราชญ์ชาวบ้าน/ คัดังปัญญา ตำบลหลวงเหนือ

ด้านการสานตระกร้าพลาสติก

นางบุญรัตน์ สุนทรกุล

ประวัติย่อ

นางบุญรัตน์ สุนทรกุล อายุ ๗๔ ปี
ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ ๓๕/๒
หมู่ที่ ๕ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอลำปาง
จังหวัดลำปาง

สำเร็จการศึกษาระดับชั้น
ป.ตรี หรือเทียบเท่า

ปัจจุบันประกอบอาชีพ
ข้าราชการบำนาญ

องค์ความรู้ด้านการสานตระกร้าพลาสติก

นางบุญรัตน์ สุนทรกุล ข้าราชการบำนาญ ได้เรียนรู้การจักสานและได้สืบทอดความรู้ครั้งที่เป็นครู ชื่นชอบทำงานด้านหัตถกรรม ไม่ว่าจะเป็นเย็บผ้า ตันมือ ร้อยพวงมาลัย และสานกระเป๋านั่งด้วยเส้นพลาสติก ประกอบกับได้มีกิจกรรมโครงการของกระทรวงแรงงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดลำปาง ได้เปิดการอบรมการสานกระเป๋าด้วยเส้นพลาสติกขึ้น เป็นการต่อยอดความรู้เพื่อพัฒนางานฝีมือและได้ นำเอาความรู้มาถ่ายทอดยังผู้ที่สนใจ ปัจจุบันอาชีพการจักสานได้สูญหายไปเรื่อยๆ จากชุมชน ไม่ค่อยหลงเหลือให้ได้เห็นมากนัก ด้วยความเป็นครูประกอบกับตำแหน่งประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลหลวงเหนือ นางบุญรัตน์ จึงได้ปลุกต้นหัตถกรรมจักสาน ด้วยเส้นพลาสติก เข้าไปอยู่ในหลักสูตรการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหลวงเหนือ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้เพื่อเป็นต้นทุนในการประกอบอาชีพ ต่อไป

รูปภาพประกอบ

ผลงาน

- วิทยากรด้านงานสานตระกร้าพลาสติก
- ประธานชมรมผู้สูงอายุตำบลหลวงเหนือ
- ครู ก โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหลวงเหนือ

